

ՍԻՈՆ, ՀԱՅ ԱՄՍԱԳԻՐ

Գ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1929 — ՓԵՏՐՈՒԱՐ — ՄԱՐՏ

ԹԻԻ 2—3

ԿՐՕՆԱԿԱՆ (ԴԱՍԵՐ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ)

ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱՌԱՊԱՆՔԸ

Անհատներու տառապանքին չէ որ կ'ուզեմ ակնարկել, այլ համայնքներու և անոնց ամբողջութեան տառապանքին, թէ և անհատական տառապանքին վերլուծումը կրնայ օգնել մեզի՝ հասկնալու համար մարդկութեան տառապանքը:

Անհատներ կրնան տառապիլ և կը տառապին չքաւորութենէ, հիւանդութենէ, և այլն, ուղղակի իրենց ֆիզիքական կեանքին հետ կապ ունեցող անհասարակ ընտելութիւններէ. անհատներ կրնան տառապիլ նաեւ իրենց ըղձաքնքներուն և կիրքերուն չիրագործուելէն. նոյնպէս կը տառապին երբ գրկանքի կը հանդիպին, երբ իրենց իրաւունքները կապաւորին, եւ այլն, որոնք հոգեբանական իրողութիւններ են:

Մարդկային ընկերութիւնն ալ, անհատի պէս ունի իր ֆիզիքական և հոգեբանական տառապանքները, զորս փարատելու համար ձիգեր կ'ընէ ան, բայց չի յաջողիր:

Այն որ կը տառապի երջանիկ չէ: Ուրիմ ինչ է երջանկոտիւնը. սին խօսք մըն է, թէ իրականութիւն մը: Սին խօսք մը չէ անշուշտ, բայց շատ դժուար է սահմանումը երջանկոտիւնը: Ան կախուած է տառապանքի բնութիւնէն, տառապողին ըմբռնումներէն ու զգացումներէն: Մէկու մը երջանկոտիւնը ուրիշի մը տառապանքն է: Թողաւոր մը ամէն բան ունի և երջանիկ չէ բոլորովին, բայց մշակ մը երջանիկ է իր ունեցածով և չունեցածով:

Երջանկութեան չափին պատմութիւնը շատ իմաստալից է: Կրկնենք զայն. արեւելեան վեհապետ մը կը տառապի. կ'ուզէ երջանիկ ըլլալ. բայց իր գիրքին և իր իշխանութեան բոլոր դիրքութիւնները չեն կրնար մեղմացնել անոր տառապանքը. իր իմաստուններէն մէկը կը կարծէ ճար մը գտած ըլլալ և կ'ըսէ, պէտք է երջանիկ մէկը գտնել և անոր չափիկը հազցնել վեհապետին: Բարձրագոյն հրամանը կը տրուուի. ամէն կողմ գործակալներ կը գրկուին որպէսզի երջանիկ մարդ մը գտնեն և բերեն անոր չափիկը: Մակայն որու որ կը հարցնեն թէ երջանիկ ևս զուէ, ժխտական պատասխան կ'ընդունին:

Ամէն մարդ զժգոհ է իր վիճակէն. ամէն մէկը իր տառապանքն ունի. չկայ երջանիկ մարդ մը: Հուսկ ուրիմն կը հանդիպին աղքատիկ մշակի մը և կը հարցնեն թէ երջանիկ ևս զուէ. — այո՛, կը պատասխանէ մշակը, փա՛ռք Աստուծոյ, երջանիկ եմ. բայց ի՞նչ կայ, ինչո՞ւ կը հարցնէք. — ոչ ինչ, կը յարեն վեհապետին գործակալները, ոչինչ. չուտով հանէ՛ չափիկը և տո՛ւր. ա՛ն պէտք է մեր վեհապետին: Շատ լուր, կ'ըսէ, մշակը, բայց եւ չափիկ չունիմ... որ հանեմ տամ ձեզի...:

Շատ աղուոր շինուած է այս պատմութիւնը, և պերճախօս է ինքնին: Վեհապետ մը ամէն բան ունի, բայց երջանիկ չէ. մշակը չափիկ իսկ չունի, երջանիկ է սակայն:

Ուրիմն . . .

Ուրիմն... երջանիկ է այն որ չի տառապիր աւելորդին բաղձանքով:

Սուրբ Աւետարանը աւելի գործնական բարոյագլխութիւն մը ունի այս մասին, որուն պէտք եղած ուղղորդութիւնը չեն ը-

ներ մարդիկ: Քրիստոս կ'ըսէ, նախ Աստուծոյ թագաւորութիւնը ձեռք բերէք, և յետոյ ձեր բոլոր ուղածները պիտի տրուին ձեզի: Այս է, քրիստոնէական դաստիարակութեան մէջ, առաջին և վերջին պայմանը երջանկութեան:

Այսօր քրիստոնէայ մարդկութիւնը տառապանքի մէջ է: Այս տառապանքը կը քաշէ ան՝ պարտքերու և իրաւունքներու նուիրականութեան անուշով: Ասոր համար է որ, զոր օրինակ, պատերազմը օրինաւոր հռչակուած է. պատերազմը, որ ըստ ինքեան մարդկային ընկերութեան ամէնէն յիմար հաստատութիւններէն մէկն է. վասն զի ատիկա մեծագոյն տառապանքն է մարդկութեան, գլխաւոր աղբիւրներէն մէկը անոր ապերջանկութեան: Իրականին մէջ լինէ պատերազմը որ կը մղուի իրաւունքի և արդարութեան, հայրենիքի և արժանապատուութեան, և գեռ շատ մը *ուռուցիկ նուիրականութիւններու անուշով.— Ոյժի գերակշռութեան մրցանք մը լոկ, աշխիւքն ուրիշներու արիւնին և ինչքին գնով աւելորդին տիրապետելու բռնն տենչանք մը: Պաշտօնական աւագակութիւն մը, յափըշտակութիւն մը, կողոպուտ մը անորակիլի:

Աւելորդին տիրելու տենչանքը հոգեկան տառապանք մըն է, մոլեգին կիրք մը, մարդու անասնական բնագոյններուն մէկ արտայայտութիւնը: Թէ և բնապատումներ կ'ըսեն մեզի թէ անասուններուն թագաւորը, առիւծ, չի յարձակիր երբ կուշտ է. պարզապէս իր անօթութեան պէտքը լրացնելու համար է որ կ'որոսայ. . . : Ան պէտք չունի աւելորդին. . . : Ըստ Ոսկեբերանի կերակուրի պէտքէն աւելին՝ ապականութիւն է կերորդին համար:

Մարդկային կարողութիւններուն դարգացումը, ուղեղային թէ հոգեկան, կ'ուժաւորէ մարդը, և իրաւունք կուտայ անոր միշտ նոր նուաճումներ ընկող բընութեան ծոցը: Ասիկա աղնիւ ձգտումն է մարդուն. բարձրացումը և յառաջդիմութեան ձգտումը, որ կ'առաջնորդէ դէպի երջանկութիւն և ո՛չ թէ կը տառապեցնէ:

Աւետարանին դասը մեզի այս մասին սա՛ է որ մարդիկ հոգեկան արժէքներու պէտք է ընծայեն առաջնութիւնը իրենց կեանքին տնտեսութեան մէջ, և յետոյ՝ նիւթականին, և նիւթականին մէջ ալ կա-

րեւորներուն, և ո՛չ թէ աւելորդին. վասն զի աւելորդին ձգտելու կիրքը նոյն ինքն ազանութիւնն է, ստորնորթին և հպարտութիւնը. հոգեկան տառապանքին այդ առիւն արտայայտութիւնները:

Խորհրդաւոր պատկեր մը կայ Աւետարանի մէջ. քիչ մը մօտէն զիտելու համար զայն՝ վերցնենք քօղին մէկ ծայրը:

Ահա՛ Փրկիչը և սատանայ կեցած են դէմ դիմաց: Յիսուս միլրտուելէ ետքը, քաշուած էր առանձին տեղ մը քառասուն օր, առանց ուտելու և խմելու, «փորձեալ ի սատանայէ»: Երկար բարակ չէ նկարագրուած թէ լինէ էին այդ փորձութիւնները. միայն նկարագրուած է վերջին տեսարանը:

Սատանան կ'ուզէ փորձել թէ Յիսուս Քրիստոս իրօք Որդի Աստուծոյ է, և այս նպատակով երեք բան կ'առաջարկ է Անոր. —հաց, փառք և անկախութիւն:

Ա.—Յիսուս քառասուն օր ծոմ էր, և յետոյ անօթեցած: Սատանան կ'օգտուի առիթէն և կ'առաջարկէ Անոր, դուն քառասուն օր կըցար անօթի ծաւալ կենալ, և քանի որ հիմայ անօթութիւն կ'զգաս, եթէ դուն իրօք Աստուծոյ որդի ես, հրամայէ՛ սա քարերուն, թող հա՛ց ըլլան:

Քրիստոս չի հերքեր հացին պէտքը: Իրօք քառասունք մը պահք բռնող մէկը պէտք է ուտէ և կշտանայ. ահա բոլոր իւրողութիւնը. մարդ ծոմ բռնած ըլլայ կամ ո՛չ, երբ նօթի է, պէտք է ուտէ: Ապրելու համար հացը անհրաժեշտութիւն մըն է: Եւ ասոր համար բաւական է քիչ մը բան: Աւետարանի բառն ու բացատրութիւնը գործածելով, հացը պէտք է, հացերը աւելորդ են: Մա՛նաւանդ որ ապրելու համար եթէ հացը անհրաժեշտութիւն մըն է, բայց ամէն բան չէ. մարդ ուտելու համար չէ որ կ'ապրի. մարդուն բո՛ւն գործն ու կոչումը ուտել չէ. ուրիշ կարեւոր բաներու ալ պէտք ունի ան, զոր օրինակ, Աստուծոյ խօսքին: Եւ Աստուծոյ խօսքին տակ մենք կը հասկնանք ամէնէն կենսական, ամէնէն աղնիւ սնունդը, որուն ամէն ատեն պէտք ունի մարդը, մինչ հացը պէտք է օրուան մէջ քանի մը ժուժ, և ի հարկին մէկ ժուժ, և նոյն իսկ, ըստ Փրկչին, եթէ մարդ ստիպուի քառասուն օր ալ անօթի մնալ, կրնայ ապրիլ անհաց, բայց չի կըր-

նար բոսպէ մը խակ իր ուղեղն ու հոգին ան-
անունդ թողուէ:

Հացի խնդրին մէջ պէտքէն աւելին
փնտռելը նոյն ինքն ազանութիւնն է:

Երբ անհատը ազան է, կը տառապի
միշտ, երբ ազան են պետութիւններ՝ կը
տառապին այդ պետութիւնը կազմող ժո-
ղովուրդները: Երջանկութիւն չկայ. պա-
տեարզմ կայ, արեւն կայ, յափշտակու-
թիւն կայ: Աստուծոյ թագաւորութեան
սահմաններէն դուրս է նազ վաստկելու այս
կերպը: Ասոնք աւելորդ են: Բայց ազա-
նութեան տառապանքովն է որ կը տազնա-
պին անհատներ ու ազգեր. ուրիշ խօսքով՝
երջանկութիւնը իրենք կը վտարեն իրենց-
մէ իրենց խակ կամքով:

Բ.—Սատանան փառք կ'առաջարկէ ա-
ւելորդ հացը ժխտող Յիսուսին, պայմանա-
որ գլուխ ծռէ իրեն: Ան լեռան մը բար-
ձունքէն մատնանիչ կ'ընէ հեռաւոր հորի-
զոնները. կը տեսնեն, ասոնք բոլոր իմ
են կ'ըսէ փորձիչը Փրկչին, և այս բոլորը
քեզի պիտի տամ, քեզի որ մատ մը հող
չունիս այս աշխարհի վրայ. օ՛ն խոնարհէ
առջեւս:

Ո՛րչափ հրապոյր ունի այսպիսի առա-
ջարկ մը, զիտէ՞ք, հասարակ մահկանացու-
ներու համար: Մարդիկ իրենց հոգին, ի-
րենց պատիւն խակ կուտան այսօր աւելորդ
հարստութիւններու համար: Չէ՞ որ, կ'ը-
սեն անոնք, երջանկութիւնը հարստու-
թեան մէջ է. երբ հարուստ ես, ամէն բան
քեզի համար. մնացածը պարապ խօսք:
Բայց նոյն խակ մենք մեր մէջ կը ճանչանք
շատ հորուստներ որ երջանիկ չեն: Մշակի
շապկին կարօտ վեհապետներ կան մարդ-
ութեան հարուստ դասակարգին մէջ. ա-
նոնք ճոխ են, հարուստ են, երջանիկ չեն
սակայն. երջանկութեան շապկի մը պէտք
ունին և չեն կրնար գտնել զայն:

Եւ Յիսուս կը պատասխանէ փորձիչին,
չե՞ս զիտեր որ ճշմարիտ մարդիկ՝ միայն մէ'կ
Աստուծոյ կ'երկրպագեն: Անոնց պաշտա-
մունքի առարկան մէ'կ է, ճշմարտութիւնն
է ան. այս քու մատնանիչ ըրած իշխա-
նութիւնը, փառքերը հաստատուն չեն:
Մարդիկ այս անկաշուէութիւններէն վեր
հաստատութեան մը պէտք ունին: Ինչ որ
դու ասի կ'ուզես մարդուն, տառապանքն
է ան, երջանկութիւն չէ: Մարդ երջանիկ

է այն ատեն երբ հաւատարիմ է իր Աս-
տուծոյն: Անհաւատարիմ ստորին մարդն
է: Դուն փառքի եւ իշխանութեան հրա-
պոյրով ստրկութիւն կ'առաջարկես, բայց
զիտցիր որ ճշմարիտ մարդը չ'ստորնանար
քու առջեւ: Դու փառք տառապանք կը
բերէ մարդուն, քու իշխանութեանդ մէջ
չկայ երջանկութիւն:

Գ.—Փորձիչը իր երրորդ եւ վերջին
փորձը կ'ընէ: Շատ աղէկ. դուն կըցար
քառասուն օր անօթի ծարաւ ապրի և ա-
նօթանալէ ետքն ալ կարեւորութիւն չըն-
ծայեցիր հացին. քեզի հարստութիւն եւ
փառք առաջարկեցի, դուն զանոնք ալ
մերժեցիր, հիմայ վերջին խօսք մըն ալ ու-
նիմ քեզի. դուն կ'ըսես թէ Որդի Աստու-
ծոյ ես, եթէ իրաւ է ասիկա, եկուր սա
աշտարակէն վար նետէ ինքիցդ, տես-
նենք թէ ճշմարիտ է ըսածդ: Չէ՞ որ դուն
պահապան հրեշտակներով պաշտպանուած
ես, ոտքդ քարի անդամ պիտի չգարնես
հասարակ մահկանացուներու պէս, որոնց
ոտքերը ստէպ քարի կը դարձուն իր կը
քալեն սա՛ փողոցներու կամ աս ձորերու
մէջ:

Այո՛, պատասխանեց Յիսուս. մարդիկ
երբ քալել չեն զիտեր, իրենց ոտքերը կ'ա-
րիւնեն քարերու զարնելով, ուր որ ալ քա-
լին: Յանցանքը իրենց է և ո՛չ թէ քարե-
րուն: Աստուած բոլոր մարդիկն ալ օծուած
է այնպիսի կարողութիւններով, որոնք
թանկագին են, և կրնային չբախիլ քարի
պէս դժուարութիւններու իթէ միայն ու-
ղէին: Քանի որ դուն Սուրբգիրքէն կը խօ-
սիս, չե՞ս զիտեր որ հոն գրուած է նաեւ,
Չփորձես քու Տէր Աստուածդ: Մարդիկ
անկախ չեն, և պէտք չէ որ փորձանքնե-
րու առջեւ ուրանան իրենց պաշտած ճշ-
մարտութիւնը:

Սատանան, յուսահատ իր փորձերուն
մէջ, կը հրաժարի հետապնդելէ Յիսուսը:

Բայց կարելի է հարցնել քրիստոնեա-
րուն թէ դուք ո՞ր աստիճան հաւատարիմ
մնացած էք հրապոյրներու և փորձանքնե-
րու մէջ ձեր Փրկչին և չէք մեծամտած հը-
պարտութեան թափին տակ:

Հպարտութիւնը ուրիշ տառապանք մըն
է մարդուն համար, որ կը տանջէ զայն,
և կը մեղցնէ անոր ներսը երջանկութեան
զգացումը՝ հեռացնելով զայն իր Աստուծմէն:

Մարդկութիւնը երջանիկ չէ, որովհետեւ հոգեկանն են իր տառապանքները, որովհետեւ Փրկչին հետ չեն խօսիր. փորձին հրապոյրներէն և զրգիւններէն կը տարուին:

Սխռնի նախորդ թիւին մէջ խոստացեր էինք Լեւոն Քառորդ առարկայ ընել մեր Աւետարանի դասերուն:

Յիսուսի փորձութիւններուն այս հակիրճ վերլուծումը, իբրեւ նախապատրաստութիւն, վստահ եմ որ օգտակար պիտի ըլլայ մեր ընթերցողներուն հասկնալու համար Լեւոն Քառորդը:

Բ. Ե.

ԱԿԵՏԱՐԱՆԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր Յնիք. 10 Եջ. Որդոց Որոշման Տօնին տարի տուած Քառորդը, սակիտուած իր սարկաւազ աշակերտներու կողմէն:

Այսօր առաքելական խումբէն զոյգ մը եղբայրներու տօնական հանդէսը կը կատարէ եկեղեցին, Յակոբի և Յովհաննու, որոնց առաջինը իր ընկերներէն նախկին նահատակն եղաւ, և երկրորդը իբրեւ աւետարանիչ՝ Տիրոջ պատգամները կը խօսի միշտ Աստուծոյ բնմէն, երկուքն ալ՝ ինչպէս զիտէք արդէն, պարզ ձկնորսներ էին և Տէրը արժանի համարեց կանչել զիրենք իր խի գործին: Անոնք սիրով հետեւեցան իրենց Վարդապետին և կատարեցին իրենց ցարդատականութիւնը, մինչև որ հնչեց վերջին ժամը: Իբրեւ մարդեր՝ չէին կրնար ունենալ բարձրագոյն կատարելութիւն մը, և աստուածային առաջնորդութեան հրաւիրուելու ատեն, չունէին այն մեծ պատրաստութիւնը զոր հոգիները միայն կ'զգան: Անոնք մարմնական մտածումով մը յարած էին Յիսուսի, և Անոր երկու կողմերէն կը քաշէին երբ վերջին անգամ երուսաղէմ կուգային: Կամ իրենք ուղղակի՝ կամ իրենց մօրը միջոցաւ, ինչպէս աւետարանիչները կը զրեն, խնդրանք մը ներկայացուցին Տիրոջ՝ փափաք յայտնելով որ անոր թաղաւորութեան մէջ ա-

ռաջին տեղը տրուի իրենց՝ աջէն ու ձախէն բազմելու համար: Դիչ մը փառասիրական այս առաջարկը հաճելի չեղաւ Յիսուսի. բայց ան բնաւ. զուրկ կրնամք ընել ինչ որ ես պիտի ընեմ, խմել այն բաժակը՝ զոր ես պիտի խմեմ, այսինքն՝ մեռնիլ:

— Այո՛, ըսին, կարող ենք: Այս յայտարարութիւնը կը մեկնէ երկու եղբայրներուն ամբողջ արժանիքը, բարձրութիւնը՝ ուր կրնայ մարդ թեակոխել, երբ պատրաստ է ինքզինքը զոհելու. — Այո՛, ըսին անոնք, կարող ենք համբերելու այն տանջանքներուն զոր անխրաւները պիտի ուզեն տալ մեզի: Կարող ենք մոռնալ ամէն ինչ, մի միայն ուրիշներուն ծառայելու համար, թէ խի անոնք թքեն մեր ճակատին. — Այո՛, կարող ենք:

Այս խոստովանութիւնը, ինչպէս ըսի, անոնց ազնուագոյն զգացումներու խորներէն դուրս կուգար: Բայց զեռ բան մը կը պակասէր: Մարդիկ ընդհանրապէս մեծ ցանկութիւններ կը սնուցանեն իրենց ներսիզին, սակայն այդ փափաքները մարդունը ըլլալով՝ մարդկային չեն բոլորովին: Եթէ մէկը խորհի որ աշխատանքէ վերջը պէտք ունի հանգիստի, մտածումը մարդունն է, բայց մարդկային չէ. վստահի՞ ռ անասունն է որ խարազանի կամ խթանի տաժանքին տակ տանջուելէ վերջ, պիտի չուզէր հանգչիլ: Ո՞վ պիտի չուզէր մեր մէջէն վայելել աշխարհը՝ ունենալով միշտ առատ սեղան մը իր գուակներուն և իր սիրելիներուն համար: Բայց ո՞ր անասուն պիտի չուզէր ունենալ իր որսը անտառին մէջ, կամ կէրը մաուրքին մէջ: Ինչ որ մարդուն կը ներուի՝ նոյնը մարդկային չէ՝ ապահովարար: Այս տեսութեամբ ուրեմն՝ երկու եղբայրներուն յայտարարութիւնը տակաւին կրնանար ըլլալ մարդունը, բայց ո՛չ այն մարդկայինը՝ զոր Յիսուս սորվեցուց և պահանջեց իրեններէն: Վստահի թէ և անոնք յանձն կ'առնէին խմել այն բաժակը զոր ինքը պիտի խմէր և մկրտուիլ այն մկրտութիւնը, որով ինք պիտի մկրտուէր. . . բայց զեռ ժամանակը չէր եկած որ բուն մարդկայինը խմանային իր գերազոյն նշանակութեամբ:

Երբ միւս տուր տաքեալները սրբանկաւ չէին՝ թէ ասոնք երկուքը ազգականութեան չնորհիւ քիչ մը երես դառն՝